

REPUBLIKA
SLOVENIJA
VIŠJE
DELOVNO
IN SOCIALNO
SODIŠČE

VDSS sodba in sklep Pdp 865/2012

Sodišče: Višje delovno in socialno sodišče

Oddelek: Oddelek za individualne in kolektivne delovne spore

ECLI: ECLI:SI:VDSS:2012:PDP.865.2012

Evidenčna številka: VDS0009893

Datum odločbe: 06.12.2012

Področje: DELOVNO PRAVO

Institut: redna odpoved pogodbe o zaposlitvi - poslovni razlog - uporaba kriterijev - individualni odpust - uporaba kolektivne pogodbe

Zveza: ZDR člen 88, 88/1, 88/1-1. Kolektivna pogodba časopisnoinformativne, založniške in knjigotrške dejavnosti člen 2, 18.

Jedro

Tudi pri individualnih odpustih, torej v primeru, ko postane nepotrebno delo le nekaterih delavcev (zmanjšanje števila delavcev na določenih delovnih mestih), se upošteva uporaba kriterijev, določenih v kolektivnih pogodbah in splošnih aktih delodajalca, vendar le v primeru, če so taki kriteriji določeni oziroma zavezujejo delodajalca in na podlagi dejanskih ugotovitev, da obstoji primerljiva kategorija delavcev, med katerimi je možna izbira presežnih delavcev.

Pri poslovnem razlogu (prva alineja prvega odstavka 88. člena ZDR) je bistveno prenehanje potreb po opravljanju določenega dela pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi. V skupino primerljivih delavcev (izmed katerih bo enemu pogodba o zaposlitvi odpovedana) je zato potrebno uvrstiti delavce, ki opravljajo tisto delo, glede katerega je prenehala potreba po opravljanju dela pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi.

Izrek

Pritožbi tožnika se ugodi v celoti, pritožbi tožene stranke pa delno in se izpodbijana sodba sodišča prve stopnje razveljavi v II. točki izreka v delu, da je delovno razmerje med pravdnima strankama trajalo do 23. 5. 2012 in v celoti v III., IV., V. in VI. točki izreka in se zadeva v tem obsegu vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

V preostalem delu se pritožba tožene stranke zavrne in se izpodbijana sodba sodišča prve stopnje v nerazveljavljenem delu potrdi (tj. I. točka in II. točka izreka v delu, da tožniku delovno razmerje z dnem 29. 8. 2011 ni prenehalo).

Odločitev o pritožbenih stroških se pridrži za končno odločbo.

Obrazložitev

Z izpodbijano sodbo je sodišče prve stopnje ugotovilo, da je redna odpoved pogodbe o zaposlitvi iz poslovnih razlogov z dne 24. 6. 2011 nezakonita, zato jo je razveljavilo (I. točka izreka). Ugotovilo je, da delovno razmerje tožniku pri toženi stranki ni prenehalo z dnem 29. 8. 2011, ampak je trajalo do 23. 5. 2012 (II. točka izreka). Toženi stranki je naložilo, da je dolžna za čas od 29. 8. 2011 do 23. 5. 2012 tožnika prijaviti v obvezna zavarovanja in mu izplačati plačo, ki bi jo tožnik prejel, če bi delal oziroma za čas, ko je tožnik prejemal nadomestilo za brezposelnost, razliko v plači med plačo, ki bi jo tožnik prejemal, če bi delal ter prejetim nadomestilom za čas brezposelnosti, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 19. dne v mesecu za plačo oziroma razliko v plači za pretekli mesec do plačila, vse v roku 8 dni, pod izvršbo (III. točka izreka). Toženi stranki je naložilo, da je dolžna tožniku iz naslova odškodnine izplačati znesek 8.000,00 EUR v roku 8 dni, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi, pod izvršbo (IV. točka izreka). Kar je tožnik v primarnem in podrednem zahtevku zahteval več (da delovno razmerje traja tudi po 23. 5. 2012 in je tožena stranka dolžna tožniku vzpostaviti delovno razmerje ter ga pozvati nazaj na delo; da je tožena stranka tudi po 23. 5. 2012 dolžna tožnika prijaviti v obvezno zavarovanje in mu izplačati plačo ter ostale prejemke iz delovnega razmerja, obresti od prisojenih zneskov plač od 15. do 19. dne v mesecu za pretekli mesec; presežek odškodnine do vtoževanega zneska v višini 18.410,68 EUR, zahtevke na izplačilo plač v delu, ki presega razliko med izplačanim nadomestilom za brezposelnost in plačo, do katere bi bil upravičen, če bi delal), je zavrnilo (V. točka izreka). Glede pravnih stroškov je odločilo, da je tožena stranka dolžna tožniku povrniti znesek 893,00 EUR v roku 8 dni, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi, pod izvršbo (VI. točka izreka).

Zoper izpodbijano sodbo sta se pravočasno pritožili obe stranki.

Zoper zavrnilni del izpodbijane sodbe se iz vseh pritožbenih razlogov, naštetih v prvem odstavku 338. člena Zakona o pravnem postopku (ZPP, Ur. l. RS, št. 26/99 in nadalj.), pritožuje tožnik. Pritožbenemu sodišču predlaga, da pritožbi ugodi in izpodbijani del sodbe spremeni tako, da tožnikovemu tožbenemu zahtevku tudi v tem delu ugodi oziroma podrejeno, da izpodbijani del sodbe razveljavi in zadevo v tem obsegu vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

Navaja, da je sodišče prve stopnje napačno odločilo, da reintegracija tožnika na delo k toženi stranki ni možna. Tožena stranka je namreč dva dni po prenehanju delovnega razmerja tožnika najela 40 novih blagovnih znamk. Nove delavce je prevzela le en mesec in pol po tem, ko je tožniku podala odpoved pogodbe o zaposlitvi. Pri odgovoru na vprašanje, ali je tožnika možno pozvati nazaj na delo k toženi stranki, je treba upoštevati sedanje razmere pri toženi stranki. Sodišče prve stopnje je svojo odločitev o sodni razvezi pogodbe o zaposlitvi oprlo na izpovedbe neverodostojnih prič (direktorja tožene stranke in A.A.). Sodišče prve stopnje na naroku dne 7. 3. 2012 pooblaščenca tožnika ni dopustilo, da bi direktorju tožene stranke B.B. zastavil vprašanja v zvezi z prevzemom novih revij s strani tožene stranke avgusta leta 2011, zato je dejansko stanje v tem delu ostalo neraziskano. Glede na to, da je tožena stranka prevzela celo vrsto revij, potreba po tožnikovem delu zagotovo ni prenehala. Tožnik ima dolgoletne novinarske izkušnje in bi lahko poročal tudi o drugih temah.

Glede prisojene odškodnine po 118. členu Zakona o delovnih razmerjih (ZDR, Ur. l. RS, št. 42/2002 in nadalj.) tožnik navaja, da je prenizko odmerjena. Sodišče prve stopnje tudi ni pojasnilo, zakaj tožniku ni prisodilo odškodnine v zahtevani višini 26.410,68 EUR, zato je podana bistvena kršitev pravnega postopka iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP. Priglaša pritožbene stroške.

Zoper ugodilni del izpodbijane sodbe se iz razloga po 2. in 3. točki prvega odstavka 338. člena ZPP, pritožuje tožena stranka. Pritožbenemu sodišču predlaga, da pritožbi ugodi in izpodbijani del sodbe spremeni tako, da tožnikov tožbeni zahtevek tudi v tem delu zavrne oziroma podrejeno, da izpodbijani del sodbe razveljavi in zadevo v tem obsegu vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

Navaja, da je Kolektivno pogodbo časopisnoinformativne, založniške in knjigotrške dejavnosti (Ur. l. RS, št. 43/2000 in nadalj.) mogoče uporabiti le v primeru odpovedi večjemu številu delavcev iz poslovnih razlogov in ne v primeru individualnih odpustov. Navedeno izhaja tudi iz sodbe Vrhovnega sodišča RS (v nadaljevanju VS RS), opr. št. VIII Ips 62/2007 z dne 12. 2. 2008. Poslovni razlog za odpoved pogodbe o zaposlitvi po 1. alineji prvega odstavka 88. člena ZDR, pomeni prenehanje potrebe po opravljanju del pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi, ne pa nujno tudi prenehanje potrebe po opravljanju del, ki spadajo v opis nekega delovnega mesta. Gre za konkretno delo, ki ga po pogodbi o zaposlitvi opravlja določen delavec. Poslovni razlog je bil podan s tem, da je zaradi zmanjšanja obsega dela postalo nepotrebno kot samostojno delovno mesto v uredništvu samo delovno mesto, za katero je pogodbo o zaposlitvi sklenil tožnik. Ta tudi ni opravljal drugih del, ki so jih na podobnih delovnih mestih opravljali drugi delavci. Glavni urednik je presodil, da je delo tožnika najlažje razporediti med ostale zaposlene v uredništvu. Tožnik je bila namreč zaposlen na delovnem mestu "novinar urednik II" zgolj za revijo B, torej na specifičnem področju športa. V skladu z 18., 19. in 20. členom Zakona o medijih se uredniki imenujejo za vsak medij posebej, zato se ne sme enačiti revije B s celo družbo C d.o.o.. Poleg navedenega je potrebno upoštevati, da vsak medij zahteva specifično znanje svojih urednikov in novinarjev. Tožnik ima V. stopnjo strokovne izobrazbe ekonomski tehnik, zato je tožena stranka ocenila, da je potreba po njegovem delu v športnem časopisu glede na slabe ekonomske razmere prenehala. Najpogosteje je tožnik pisal članke o odbojki, ženskem rokometu, smučarskem teku in biatlonu. To pa so področja, katerim je bilo v reviji namenjenega preveč prostora.

Glede uporabe Kolektivne pogodbe časopisnoinformativne, založniške in knjigotrške dejavnosti je v tem sporu treba upoštevati enako stališče, ki velja glede uporabe Kolektivne pogodbe za poklicne novinarje (Ur. l. RS, št. 61/2008; glej odločbo VDSS Pdp 562/2011 z dne 25. 8. 2011), in sicer, da se uporablja le za javni zavod RTV, ker je bila sprejeta pred veljavnostjo Zakona o kolektivnih pogodbah (ZKolP, Ur. l. RS, št. 43/06 in nadalj.). Na podlagi 34. člena ZkolP je prenehala veljati, saj jo je sklenila Gospodarska zbornica Slovenije, v kateri je bilo članstvo obvezno. Kolektivna pogodba časopisnoinformativne, založniške in knjigotrške dejavnosti zato velja le za podpisnike sporazuma. Tožena stranka ni članica nobenega interesnega združenja, ki je podpisnik te pogodbe, zato zanjo ne velja. Sklicevanje na 13. člen pogodbe o zaposlitvi ne more nadomestiti strogih formalnih postopkov. Priglaša pritožbene stroške.

Pravdni stranki sta na pritožbi nasprotnih strank odgovorili. Predlagata njuno zavrnitev in priglašata stroške v zvezi z odgovorom na pritožbo.

Pritožba tožnika je utemeljena, pritožba tožene stranke pa je delno utemeljena.

Pritožbeno sodišče je preizkusilo izpodbijano sodbo v mejah uveljavljenih pritožbenih razlogov, pri čemer je v skladu z določbo drugega odstavka 350. člena ZPP po uradni dolžnosti pazilo na bistvene kršitve določb postopka, ki izhajajo iz citirane določbe in na pravilno uporabo materialnega prava.

V tem individualnem delovnem sporu se presoja zakonitost redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi z dne 24. 6. 2011, ki jo je tožena stranka podala tožniku iz poslovnega razloga.

Sodišče prve stopnje je po oceni izvedenih dokazov zaključilo, da je presojana redna odpoved pogodbe o zaposlitvi nezakonita, ker tožena stranka pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi ni uporabila kriterijev za določitev presežnih delavcev iz 18. člena Kolektivne pogodbe časopisnoinformativne, založniške in knjigotrške dejavnosti, ampak je izbiro opravila po principu ugotavljanja, kateri od novinarjev pokriva določeni šport in katerega delo bo najlažje nadomestil drug delavec. Z ozirom na navedeno je tožnikovemu tožbenemu zahtevku ugodilo z izjemo dela, kjer je tožnik vtoževal reintegracijo. Ugotovilo je namreč, da ta ni možna (tožena stranka tožniku ne more nuditi druge zaposlitve, ker delovna mesta krči, potreb po delavcih pa nima), zato je odločilo, da tožnikovo pogodbo o zaposlitvi sodno razveže.

Pritožbeno sodišče najprej ugotavlja, da je šlo v konkretnem primeru sicer za manjše število delavcev, katerih delo je zaradi poslovnih razlogov postalo nepotrebno (odveč sta bila dva delavca). Vendarle pa je treba upoštevati, da se tudi v primeru, ko postane nepotrebno delo le nekaterih delavcev (zmanjšanje števila delavcev na določenih delovnih mestih), tudi pri individualnih odpustih upošteva uporaba kriterijev, določenih v kolektivnih pogodbah in splošnih aktih delodajalca, vendar le v primeru, ko so taki kriteriji določeni oziroma zavezujejo delodajalca in na podlagi dejanskih ugotovitev, da obstoji primerljiva kategorija delavcev, med katerimi je možna izbira presežnih delavcev (glej npr. sklep VS RS, opr. št. VIII Ips 364/2008 z dne 8. 6. 2010).

Tožena stranka v pritožbi neutemeljeno izpodbija ugotovitev sodišča prve stopnje, da je Kolektivna pogodba časopisnoinformativne, založniške in knjigotrške dejavnosti toženo stranko zavezovala (glej 16. točko obrazložitve izpodbijane sodbe). Navedena kolektivna pogodba v 2. členu namreč določa, da velja za vse delodajalce, ki med drugimi opravljajo dejavnost izdajanje revij in druge periodike. To pa je dejavnost, s katero se ukvarja tudi tožena stranka, kar ta v pritožbi tudi ne izpodbija. Glede na navedeno določilo tožena stranka v pritožbi tudi neutemeljeno navaja, da je navedena kolektivna pogodba ne zavezuje, ker ni članica nobenih izmed navedenih interesnih združenj, ki so bili podpisniki te pogodbe.

Zaradi neprimerljivosti se tožena stranka neutemeljeno sklicuje na odločitev pritožbenega sodišča v zadevi opr. št. Pdp 562/2011 z dne 25. 8. 2011, saj se je v tem sporu presojala veljavnost Kolektivne pogodbe za poklicne novinarje.

Prav tako ne držijo pritožbene navedbe tožene stranke, da Kolektivna pogodba časopisnoinformativne, založniške in knjigotrške dejavnosti ne velja več oziroma, da velja le za javni zavod RTV. Pritožbeno sodišče je namreč preverilo evidenco kolektivnih pogodb, ki jo vodi Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve na podlagi določil 25. člena Zakona o kolektivnih pogodbah (Ur. l. RS, št. 43/2006), ki je začel veljati 6. 5. 2006 in iz katere izhaja, da se kolektivne pogodbe, sklenjene za območje, vpisujejo v evidenco kolektivnih pogodb, ki jo vodi ministrstvo pristojno za delo. Kolektivna pogodba časopisnoinformativne, založniške in knjigotrške dejavnosti je naštet med temi kolektivnimi pogodbami, pri čemer navedbe, da velja samo za javni zavod RTV (kot to navaja tožena stranka v pritožbi in kot je to navedeno pri Kolektivni pogodbi za poklicne novinarje), ni.

Sodišče prve stopnje je torej pravilno ugotovilo, da je za toženo stranko (ob podaji sporne odpovedi pogodbe o zaposlitvi) veljala Kolektivna pogodba časopisnoinformativne, založniške in knjigotrške dejavnosti. Kriteriji za izbiro delavcev, katerih delo je postalo nepotrebno, so bili v navedeni kolektivni pogodbi določeni (glej 18. člen). Tožena stranka bi zato morala te kriterije v pogojih, ko gre za zmanjšanje števila delavcev, ki so med seboj zamenljivi oziroma primerljivi, upoštevati kot obvezno pravno podlago za odločitev o izbiri presežnih delavcev.

Dolžnost uporabe navedenih kriterijev tožene stranke pa je bila odvisna tudi od dejanskih ugotovitev, da obstoji primerljiva kategorija delavcev, med katerimi je možna izbira presežnih delavcev. Pri poslovnem razlogu (prva alineja prvega odstavka 88. člena ZDR) je bistveno prenehanje potreb po opravljanju določenega dela pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi. V skupino primerljivih delavcev (izmed katerih bo enemu pogodba o zaposlitvi odpovedana) je zato potrebno uvrstiti delavce, ki opravljajo tisto delo, glede katerega je prenehala potreba po opravljanju dela pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi (glej npr. sklep VS RS, opr. št. VIII Ips 364/2008 z dne 8. 6. 2010).

Sodišče prve stopnje je ugotovilo, in te ugotovitve tožena stranka v pritožbi tudi ne izpodbija, da je imela tožena stranka na delovnem mestu "novinar-specialist II" (pravilno "novinar-urednik II") poleg tožnika zaposlenih še 5 delavcev. Glede na navedeno je sodišče prve stopnje (že iz tega razloga) pravilno ugotovilo, da je pri toženi stranki obstajala kategorija primerljivih delavcev, zato bi tožena stranka morala pri izbiri, kateremu bo odpovedana pogodba o zaposlitvi iz poslovnih razlogov, uporabiti navedene kriterije.

Tožena stranka v pritožbi navaja, da izbire po navedenih kriterijev ni bila dolžna opraviti, ker je bil tožnik zaposlen na delovnem mestu "novinar-urednik II" zgolj za revijo B na specifičnem področju športa. Te njene pritožbene navedbe navedenega zaključka, da je bila dolžna uporabiti kriterije iz 18. člena Kolektivne pogodbe časopisnoinformativne, založniške in knjigotrške dejavnosti, ne uspejo izpodbiti, saj tožena stranka v tem sporu ni trdila in dokazala, da je imel tožnik pogodbo o zaposlitvi sklenjeno pod takšnimi pogoji (torej kot športni novinar, ki bo pisal članke o odbojki oziroma drugem športu za revijo Ekipa).

Zaradi neprimerljivosti je tudi neuspešno pritožbeno sklicevanje na judikat Vrhovnega sodišča RS, opr. št. VIII Ips 62/2007 z dne 12. 2. 2008. V tej zadevi je bilo dejansko stanje drugače ugotovljeno kot v tem sporu. Sodišče je ugotovilo, da je postalo nepotrebno kot samostojno delovno mesto v računovodstvu samo delovno mesto, za katerega je pogodbo o zaposlitvi sklenila le tožnica. V tem sporu pa je bilo ugotovljeno, da je bilo na delovnem mestu, ki ga je zasedal tožnik, (poleg njega) zaposlenih še pet delavcev.

Utemeljeno pa tožnik v pritožbi opozarja na zmotno uporabo materialnega prava v zvezi z določbo drugega odstavka 118. člena ZDR. Po drugem odstavku 118. člena ZDR sodišče razveže pogodbo o zaposlitvi, če upošteva vse okoliščine in interes obeh pogodbenih strank ugotovi, da nadaljevanje delovnega razmerja ne bi bilo več mogoče, tudi ne glede na predlog delavca. Pri odločanju o sodni razvezi po drugem odstavku 118. člena ZDR mora sodišče presoditi, ali je glede na medsebojne odnose nadaljevanje delovnega razmerja med strankama še mogoče. Pogodbo o zaposlitvi razveže, če oceni, da je zaupanje porušeno do te mere, da delovnega razmerja ni več mogoče nadaljevati. Pri tej odločitvi je treba upoštevati okoliščine na strani obeh strank in interese obeh strank (primerjaj sodbo in sklep VS RS, opr. št. VIII Ips 227/2010 z dne 24. 1. 2012).

Kot izhaja iz sodbe sodišča prve stopnje, je direktor trdil, da znanj, ki jih ima tožnik in del, ki jih je opravljal, ne potrebujejo več oziroma ne več v takšni količini. Z ozirom na navedeno je sodišče prve stopnje ugotovilo, da tožena stranka tožniku ne more ponuditi druge zaposlitve, ker delovna mesta krči, potreb po delavcih pa nima, zato je odločilo, da delovno razmerje tožnika pri toženi stranki preneha na podlagi sodne razveze. Okoliščina, da tožena stranka potreb po delu tožnika nima, pa ni relevantna za odločanje o sodni razvezi pogodbe o zaposlitvi. Odločitev sodišča prve stopnje, ki temelji na navedenem izhodišču, je materialno pravno zmotna. Vrnitev tožnika na njegovo delovno mesto, kot izhaja iz izpodbijane sodbe, je lahko vprašljiva. Res so določbe o prenehanju pogodbe o zaposlitvi na podlagi sodbe

sodišča namenjene temu, da se ob nezakoniti odpovedi pogodbe o zaposlitvi in hkratni nemožnosti nadaljevanja delovnega razmerja delavca pri delodajalcu sporno razmerje med strankama lahko reši tudi v smislu določb 118. člena ZDR. Vendar je pri tem potrebno upoštevati načelo reintegracije, zato se lahko strankam v sporu prepusti, da po vrnitvi delavca na delo sami rešujeta vprašanja v zvezi z nadaljnjo zaposlitvijo delavca pri delodajalcu (primerjaj sodbo VS RS, opr. št. VIII Ips 43/2010 z dne 24. 5. 2011). Sodišče prve stopnje drugih okoliščin, ki so pomembne za odločanje o sodni razvezi pogodbe o zaposlitvi, zaradi navedenega zmotnega materialnopravnega zaključka ni ugotavljalo, zato je dejansko stanje ostalo v tem delu nepopolno ugotovljeno.

Glede na navedeno pritožbeno sodišče ugotavlja, da je odločitev sodišča prve stopnje o uporabi prvega in drugega odstavka 118. člena ZDR in posledično tudi o reparacijskem zahtevku tožnika najmanj preuranjena.

Z ozirom na navedeno je pritožbeno sodišče pritožbi tožnika v celoti, pritožbi tožene stranke pa delno ugodilo in na podlagi 355. člena ZPP izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje razveljavilo v II. točki izreka v delu, da je delovno razmerje med pravnima strankama trajalo do 23. 5. 2012 in v celoti v III., IV., V. in VI. točki izreka in zadevo v tem obsegu vrnilo sodišču prve stopnje v novo sojenje. Pritožbeno sodišče glede na naravo stvari in okoliščine primera ocenjuje, da je z vidika ekonomičnosti in hitrosti postopka smotno, če se relevantna dejstva ugotovijo v postopku pred sodiščem prve stopnje. V kolikor bi okoliščine oziroma pravno relevantna dejstva prvič obravnavalo le sodišče druge stopnje, bi bila strankam v postopku odvzeta možnost vložitev pravnega sredstva zoper dejansko stanje, ugotovljeno pred drugostopenjskim sodiščem. Razveljavitev stroškovne odločitve je posledica razveljavitve odločitve o glavni stvari. V ponovljenem postopku bo moralo sodišče prve stopnje pretehtati interese obeh strank in nato odločiti, ali je nadaljevanje delovnega razmerja še mogoče.

V preostalem delu pa je pritožbeno sodišče pritožbo tožene stranke zavrnilo in na podlagi 353. člena ZPP izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje v nerazveljavljenem delu potrdilo (tj. I. in II. točka izreka v delu, da tožniku delovno razmerje z dnem 29. 8. 2011 ni prenehalo), saj je ugotovilo, da v tem delu niso podani s pritožbo uveljavljani razlogi niti razlogi, na katere pritožbeno sodišče pazi po uradni dolžnosti.

V posledici (delne) razveljavitve izpodbijane odločitve se pritožbeno sodišče ni ukvarjalo s presojo ostalih pritožbenih očitkov.

Odločitev o stroških pritožbenega postopka temelji na določbi četrtega odstavka v zvezi s tretjim odstavkom 165. člena ZPP.

Datum zadnje spremembe: 29.07.2013